

Beata Godzic

Adaptacja dziecka w przedszkolu

Dobrze zorganizowany i kierowany proces przystosowania dziecka do przedszkola może stać się stymulatorem pozytywnych zmian rozwojowych. Najważniejszym warunkiem, jest **organizacja procesu adaptacyjnego na miarę możliwości dziecka**. Trzylatek sam nie jest w stanie pokierować tym procesem, należy więc wspomóc jego wysiłki stwarzając odpowiednie ku temu środowisko wychowawcze.

Przystosowanie jest wyrazem zaakceptowania nowych warunków, odnalezienia się w nowej roli, pragnienia zmian wewnętrznych i zewnętrznych. Nowe sytuacje, ludzie mobilizują dziecko do działania tylko wtedy, gdy dane środowisko zaspokaja jego podstawowe potrzeby, a w nich szczególnie istotną potrzebę bezpieczeństwa.

Duże ma znaczenie pomoc dorosłych w prawidłowym rozwoju psychicznym dziecka, w jego pojmowaniu własnej osoby, a przede wszystkim w poczuciu szczęścia. Dziecko, które cieszy się adaptacją społeczną ze strony osób, na których jej zależy, łatwiej można uszczęśliwić.

Ogromny wpływ na sposób i jakość przystosowania dziecka do przedszkola oprócz poziomu psychofizycznego dzieci, a także środowiska rodzinnego, odgrywa sposób, w jaki placówka organizuje proces adaptacji. Równie ważną kwestią jest to w jaki sposób przebiega ów proces. Istotna jest także świadomość środowiska przedszkolnego, co do zadań jakie zobowiązana jest realizować jako instytucja otaczająca fachową opieką dzieci trzyletnie, uwzględniając specyfikę trudnego okresu adaptacji dziecka do przedszkola.

Dziecko przekracza próg przedszkolny z bagażem doświadczeń, nawyków, przyzwyczajeń itd. W nowym środowisku zetknie się ono z wieloma wymogami, ograniczeniami, zasadami- to dla dziecka wielka trudność. Zarówno przedszkole jak i dziecko, posiadają swoje wymagania i oczekiwania odnośnie współpracy. Wymagania przedszkola wobec dzieci są jednakowe,

natomiast możliwości dzieci są bardzo zróżnicowane. Rozwój psychofizyczny u różnych dzieci jest różny. W owych rozbieżnościach dostrzec można problem, w takim zorganizowaniu działań, które zapewniłyby odpowiednie możliwości rozwoju każdemu dziecku.

Znajomość możliwości przystosowawczych dziecka, wynikających głównie z jego właściwości rozwojowych, jest nieodzowna zarówno dla rodziców jak i pedagogów.

Analizując proces adaptacji z perspektywy dziecka należy stwierdzić, że nauczyciele i rodzice zobowiązani są wspomóc dziecko w tych, jakże trudnych dla niego chwilach. Powinni oni stworzyć warunki do tego, aby pomóc dziecku zmniejszyć ból psychiczny. Wyróżniamy trzy aspekty działania przedszkola. Pierwszy wiąże się ze sposobem zaspokajania potrzeb wychowanka ze względu na jakość i tryb ich zaspokajania. Drugi stanowi warunki w jakich dziecko nawiązuje interakcje z innymi ludźmi i środowiskiem materialnym. Trzeci natomiast aspekt dotyczy sytuacji, w których to dziecko będzie miało okazję uczenia się, nowej dla niego roli członka społeczności przedszkolnej.

Przedszkola w odniesieniu do adaptacji przyjmują dwa warianty zachowań. Pierwszy, pasywny zakłada, że dziecko zobowiązane jest do przystosowania się do wymogów, które stawia placówka. Zakłada ponadto, że pojawiające się u dziecka trudności mają tylko charakter przejściowy. Wariant drugi posiada te same cechy instytucji, które charakteryzuje przedszkole z wariantu pasywnego. Placówka w wariacie drugim zwraca jednak, największą uwagę na możliwości, trudności i potrzeby dziecka, charakteryzując się przy tym ogromną otwartością. Jest ona w stanie zmodyfikować swą rolę do „wspierającej indywidualne zdolności wychowanków oraz wykorzystywania ich szans rozwojowych, znaczących dla dalszego przebiegu tego procesu.”

Zadaniem nauczyciela jest stwarzanie takich warunków, aby dziecko miało okazję do wyrażania swojej podmiotowości. Najczęściej służy do tego aktywność własna dziecka. Nauczyciel stwarza warunki, które ułatwiają dziecku przystosowanie do przedszkola. Po pierwsze są to warunki materialne: wnętrza przedszkola, wyposażenie, pomoce, zabawki, dekoracja o ciepłym, rodzinnym klimacie. Warunki emocjonalne: miła atmosfera, ciepły, życzliwy stosunek nauczyciela do dzieci i bezpieczeństwo psychologiczne. Warunki pedagogiczne: nauczyciel ma przede wszystkim stymulować dzieci, stosować takie rozwiązania, które ulżą dziecku w trudach adaptacyjnych. Jeżeli chodzi o działalność nauczyciela w okresie wstępnej adaptacji, to jego rola powinna być przede wszystkim terapeutyczna. Z całą pewnością prawidłowo zorganizowany przebieg procesu adaptacyjnego w przedszkolu musi obejmować „program wstępnej adaptacji”.

Bardzo ważną rolę odgrywa także współpraca ze środowiskiem rodzinnym dziecka. Zarówno u rodziców jak również u nauczycieli, wiedza i doświadczenie zdobywane w trakcie spotkań adaptacyjnych, sprzyjają zmianie ich zachowań, ku odpowiedniej pomocy dziecku. Ma to także wpływ na rozwijanie postaw empatycznych, a także na lepsze rozumienie problemów dzieci związanych z adaptacją do przedszkola. Dzięki temu wytwarza się wokół dziecka ogólny klimat życzliwości, pomocy i akceptacji. W sytuacji, gdy dochodzi do współpracy środowiska rodzinnego i przedszkolnego, można mówić o koordynowaniu oddziaływań wychowawczych, co zawsze będzie dobrze wpływało na dziecko. Połączenie tych wszystkich czynników, będzie wyzwalało w dziecku postawę eksploracyjną względem nowego otoczenia. Wpłynie także na zaspokajanie potrzeb poznawczych i społecznych, tym samym oddali dziecko od lęku, wywołanego w głównej mierze brakiem poczucia bezpieczeństwa.

Bibliografia

1. Hurlock E. B. (1985) *Rozwój dziecka*, Warszawa, PWN.
2. Lubowiecka J. (2000) *Przystosowanie psychologiczno społeczne dziecka do przedszkola*, Warszawa, WSiP